

In dit infoblad weer veel informatie; zo kunt u lezen welke afwegingen officier van justitie Suzan Heij maakt als zij besluit om een verkeerszaak te verwijzen, dat er belangrijke verschillen bestaan tussen spreekrecht en mediation en leest u in een prikkelende gastcolumn hoe strafrechtadvocaat Peter Plasman aankijkt tegen MiS.

INHOUD

- p. 2 Voorwoord Infoblad MiS
- p. 3 Cijfers en Grafieken
- p. 4 Mediation en spreekrecht;
over dialoog en monoloog
- p. 5 Veroordeling na geslaagde mediation
- p. 6 Gastcolumn Peter Plasman
- p. 7 Een heftige strafzaak, een geslaagde
mediation... van alle kanten belicht
- p. 10 Verkeerszaken
- p. 16 Voorbeelden van afspraken
- p. 17 Contactgegevens

COLOFON

Redactie Infoblad:

De Rechtspraak

Marlène Panis, mediationfunctionaris RB ZWB (hoofdredacteur)

Judith Uitermark, landelijk coördinator MiS en rechter RB Noord-Holland

Judith de Best, mediationfunctionaris RB Oost-Brabant

Florine Boeding, communicatieadviseur Raad voor de Rechtspraak

Jolien Boeding-Polee, mediationfunctionaris RB Amsterdam

Anne-Martine Westerhout, mediationfunctionaris RB-MNL

Openbaar Ministerie

Mirjam Goudzwaard, officier van justitie, Rotterdam

Claire van Giersbergen, assistent-officier van justitie

Mirjam Jansen, communicatieadviseur Parket Generaal

Om je aan te melden voor het infoblad en voor opmerkingen
of vragen: infodesk-mediation@rechtspraak.nl

Voorwoord Infoblad MiS

Eind 2013 zijn we gestart met het aanbieden van Mediation in Strafzaken (MiS). Na bijna 5 jaar van pionieren, innoveren en organisatorisch inbedden, loopt de verwijzingspraktijk erg goed. Dankzij de steun van bijna de gehele Tweede Kamer voor het amendement van D66-Kamerlid Maarten Groothuizen en PvdA-Kamerlid Attje Kuiken is voor MiS in 2018 één miljoen euro beschikbaar. Dat rechters en officieren daarmee worden voorzien van een bruikbaar instrument, blijkt wel uit het feit dat zij in de eerste vijf maanden maar liefst 650 strafzaken verwezen naar de mediationbureau's. In 2017 waren dat over het gehele jaar 950 zaken. Ook nu weer zien we dat de gestarte mediations meestal slagen; vorig jaar was dat 76,5 % en dit jaar is dat tot nu toe 76,8%. Over maatschappelijk effectieve rechtspraak gesproken!

Ongeveer de helft van de zaken betreft mishandeling en geweldpleging, gevolgd door vernieling, bedreiging en diefstal. Daarbij kan het gaan om mensen die elkaar kennen en met elkaar door moeten (burenruzies) maar geregeld kennen partijen elkaar ook helemaal niet (uitgaansgeweld). Ook in zwaardere strafzaken wordt mediation goed ingezet. Zo werden in de eerste vier maanden 16 verkeerszaken verwezen, waar veelal sprake was van zwaar letsel en 15 zaken waarin sprake was van huiselijk geweld. Op pagina 3 treft u een overzicht van de verdere cijfers aan. Graag hadden we ook laten zien dat er steeds vaker jeugdzaken instromen, maar het registratiesysteem heeft dat kenmerk niet standaard geregistreerd. De medewerkers van de mediationbureaus geven dat echter wel aan en zij geven geregeld op verzoek voorlichting aan belangrijke partners in de jeugdstrafrechtketen.

In deze 3e editie van het Infoblad hebben we weer ons best gedaan om een mix te maken van een aantal goede voorbeeldcasussen en een kijkje achter de schermen te geven, zoals afwegingen die een officier van justitie maakt bij het verwijzen van een verkeerszaak, dat er belangrijke verschillen bestaan tussen

spreekrecht en mediation en leest u hoe strafrechtadvocaat Peter Plasman aankijkt tegen MiS. In zijn prikkelende gastcolumn raakt hij een belangrijk punt; de beeldvorming. Tot nu toe heeft de inhoud steeds centraal gestaan en daarin zijn we denk ik goed geslaagd. Het imago en de beeldvorming hebben nu aandacht nodig. Die uitdaging neem ik graag aan. Maar de naam MiS veranderen? Wat mij betreft niks mis met MiS! Al klinkt Crime Damage Control lekker stevig.

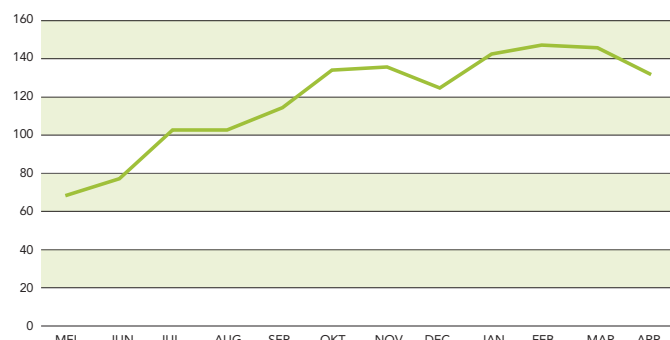
door: Judith Uitermark, Landelijk Coördinator Mediation in Strafzaken, tevens strafrechter in de rechtbank Noord-Holland

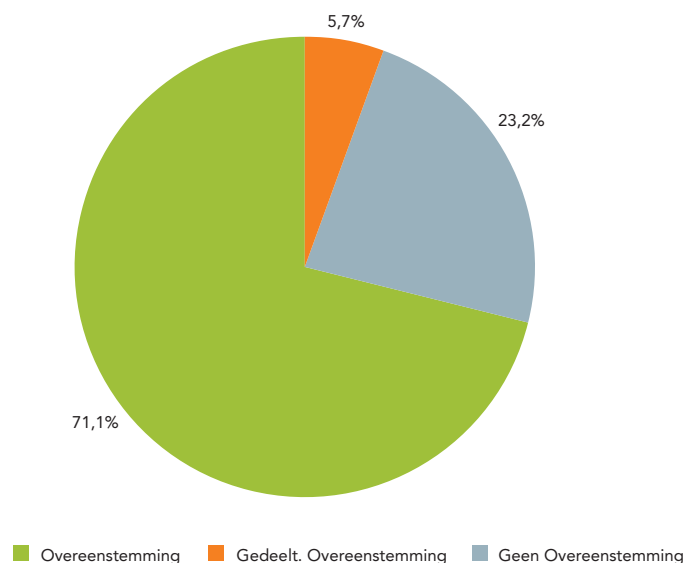
Cijfers en Grafieken

De instroom is landelijk, ook bij de nieuwe rechtbanken en de gerechtshoven, goed op gang gekomen. In de periode januari tot en met april 2018 zijn er in totaal 568 zaken aangemeld voor mediation.

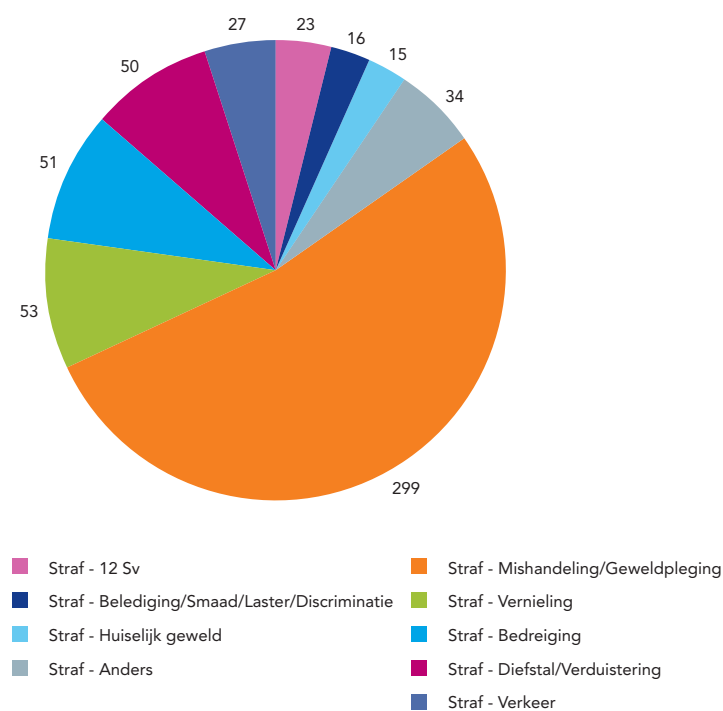
Verwijzingen MiS per maand (mei 2017–april 2018)

Resultaten afgeronde mediations (jan–apr 2018)

Zaaksoorten MiS jan–apr 2018

Duur MiS-traject jan–apr 2018

Gemiddelde doorlooptijd in dagen 15,2

Met gemiddelde doorlooptijden wordt bedoeld: de duur van de gestarte mediation vanaf de eerste afspraak met de mediator tot ontvangst beëindigingsbericht.

Vanaf de datum aanmelding bij het mediationbureau tot terugmelding naar verwijzer staat standaard 6 weken. Die termijn wordt meestal gehaald.

Mediation en spreekrecht; over dialoog en monoloog.

Zowel in mediation als door gebruik te maken van het spreekrecht, kan het slachtoffer tonen welke impact het delict op zijn of haar leven heeft gehad. Wat is het verschil?

Spreekrecht is een recht. Maar niet in alle gevallen heeft het slachtoffer daar het recht toe. Het spreekrecht is beperkt tot tenlastegelegde misdrijven waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van acht jaar of meer is gesteld en de misdrijven genoemd in de artikelen 240b, 247, 248a, 248b, 249, 250, 285, 285b, 300 tweede en derde lid, 301 tweede en derde lid, 306, 307, 308 en 318 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 6 van de Wegenverkeerswet 1994 (artikel 51e lid 1 Sv).

Hoewel slachtoffers zich vanaf 1 juli 2016 bij de uitoefening van hun spreekrecht niet meer hoeven te beperken tot de gevolgen die het delict voor hen heeft gehad en zij zich ook kunnen uitlaten over het bewijs en de strafoplegging, blijft het spreekrecht een monoloog. Slachtoffers weten vaak niet of, en zo ja welke reactie dit oproept bij de verdachte. Het slachtoffer zit in de rechtszaal achter de verdachte. Door slachtoffers wordt aangegeven dat het extra pijnlijk is als de verdachte geen reactie geeft. Ook gebeurt het dat de advocaat naar aanleiding van het uitgeoefende spreekrecht het slachtoffer oproept als getuige.

In 2015 maakten, naar schatting, zo'n 250 slachtoffers gebruik van het spreekrecht.¹

Mediation is geen recht, maar een kans. Het is een mogelijkheid die alleen bestaat als zowel de verdachte als het slachtoffer daarmee instemmen. Mediation kan alleen worden aangeboden door een officier van justitie of een rechter die over de zaak gaat beslissen.

Bij mediation vinden vaak eerst aparte intake-gesprekken plaats met de verdachte en het slachtoffer en volgt pas daarna een gesprek tussen slachtoffer en verdachte onder begeleiding van (meestal) twee strafrechtmediators.

Dat gezamenlijke gesprek vindt plaats buiten de rechtszaal maar wel in de veilige omgeving van het gerechtsgebouw. Verdachte en slachtoffer kijken elkaar in de ogen.

Mediation in strafzaken biedt het slachtoffer de mogelijkheid van een dialoog. Dit is uiteraard alleen mogelijk als ook de verdachte hier voor openstaat, wat betekent dat hij in staat én bereid is verantwoordelijkheid te nemen voor het gepleegde delict en hij een bijdrage kan leveren aan (im)materieel herstel. Deze dialoog wordt tot stand gebracht in een veilige omgeving, door gespecialiseerde strafmediators. Mediation in strafzaken is niet beperkt en kan dus in principe in alle strafzaken plaatsvinden. Dat kunnen ernstige misdrijven zijn (verkrachting, poging doodslag), maar ook minder ernstige zaken (belediging). Veelvoorkomende zaken zijn mishandelingen en bedreigingen (bv. burenruzies, huiselijk geweld en uitgaansgeweld).

Interessant is dat er bij (art. 300) mishandeling of (art. 311) een woninginbraak geen spreekrecht bestaat, maar mediation wel mogelijk is. Ook dit soort delicten kunnen het veiligheidsgevoel van een slachtoffer zeer ernstig aantasten.

In 2015 maakten 357 slachtoffers gebruik van mediation.

¹ TK 2014-2015 34 082 nr.3, pag. 14

VEROORDELING VOOR BEDREIGING MET VUURWAPEN NA GESLAAGDE MEDIATION

In infoblad 2 stond een artikel over bedreiging met een doorgeladen vuurwapen (pag.10). Hierbij werd mediation ingezet, dat er toe leidde dat de verdachte spijt kon betuigen en het slachtoffer zag dat de man niet de 'maffia-man' was die zij voor ogen had. Wat haar betreft was daarmee de aangifte van bedreiging afgerond. Dit vervolgartikel gaat in op het verdere traject voor verdachte.

Naast het belang van het slachtoffer weegt het Openbaar Ministerie ook andere belangen mee in haar vervolgingsbeslissing. Het OM is er ook om de samenleving te beschermen en om het signaal aan die samenleving af te geven dat aan dergelijke ernstige feiten strafrechtelijke consequenties worden verbonden. Daarnaast speelt vergelding voor het leed dat hij heeft aangericht een rol, maar ook het inperken van recidivegevaar. Die afweging heeft er in deze zaak toe geleid dat het OM heeft besloten om verdachte te dagvaarden voor de meervoudige kamer voor de bedreiging en het voorhanden hebben van het vuurwapen.

Kijkend naar de richtlijnen van het OM staat er alleen al voor het voorhanden hebben van een dergelijk vuurwapen een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 9 maanden. Rekening houdend met de vaststellingsovereenkomst van de mediation, eist de officier van justitie op zitting een gevangenisstraf voor de duur van 9 maanden, waarvan 3 maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van twee jaren met daaraan gekoppeld bijzondere voorwaarden in de vorm van een reclasseringstoezicht, ambulante behandeling in verband met verslavingsproblematiek en andere voorwaarden op het gebied van gedragsafspraken. Met de officier van justitie is de rechtbank van oordeel dat een deels voorwaardelijke gevangenisstraf met de geëiste voorwaarden passend is en veroordeelt verdachte tot een gevangenisstraf van 9 maanden waarvan 4 maanden voorwaardelijk. In haar vonnis motiveert de rechtbank de hoogte van de straf aan de hand van de ernst van de feiten, het strafblad van verdachte én weegt zij mee dat verdachte door zijn aandeel in de mediation, gevoelens van angst en ongemak heeft weggenomen bij het slachtoffer.

Hoe kijkt de officier van justitie nu terug op de inzet van mediation in deze strafzaak?

"Ik ben blij dat de mediation de angstgevoelens bij het slachtoffer heeft kunnen wegnemen en vind het op zich ook moedig van de verdachte dat hij dit initiatief heeft genomen. In deze zaken blijft wat mij betreft vervolging echter wel altijd aan de orde, gezien de ernst van de feiten."

GASTCOLUMN PETER PLASMAN, STRAFRECHTADVOCAAT

Mediation: handjeklap op geitenwollen sokken

Mediation in strafzaken is erop gericht om ten koste van de belangen van slachtoffers én die van de samenleving de arme dader bij de strafrechter weg te houden. Lukt dat niet helemaal dan moet hij met fluwelen handschoenen om door het proces geleid worden. Het belang van de dader staat voorop. De verwaarlozing van belangrijke doelstellingen van het strafrecht, namelijk de bevestiging van de norm en de zichtbare vergelding wordt daarbij op de koop toe genomen. U en ik betalen de rekening.

Is dit beeld juist? Nee, natuurlijk niet zult u zeggen, om daarna aan de hand van inmiddels vele voorbeelden uit te leggen hoe waardevol het gereedschap mediation in de praktijk van het strafrecht is, in kleine én in grote zaken. En hoe nuttig een geslaagde mediation voor het slachtoffer is. En dat de dader vaak niét straffeloos blijft. Etc.

Dat is allemaal juist, maar helaas minder relevant. Mediation in strafzaken kan niet bestaan zonder maatschappelijk draagvlak. Draagvlak ontstaat niet in voldoende mate door goede maar vaak minder zichtbare resultaten. In het huidige tijdsgewricht gaat het om de juiste beeldvorming. En daar schort het aan. De visie op mediation waar ik – wel wat gechargeerd – mee begon komt uit politiek Den Haag. Een – op zich welwillend – kamerlid gaf aan dat het zeker op termijn niets zou worden wanneer dit beeld niet drastisch gaat wijzigen. Met alles wat riekt naar het belang van de verdachte krijg je immers de handjes niet op elkaar, daarvoor gaat Den Haag niet structureel voldoende budget vrijmaken.

De beeldvorming omgooien is niet eenvoudig. De resultaten zijn er en intern draagvlak is er in grote mate, dat helpt. Maar zal steviger moeten worden. Ik heb een flink aantal mensen gevraagd om op een

lijn van zacht naar hard het fenomeen “mediation in strafzaken” een cijfer tussen 0 en 10 te geven. Dat werd gemiddeld 3.4. Dat cijfer moet omhoog. Maak meer duidelijk dat het conflict het uitgangspunt is. Dat het belang van het slachtoffer minstens zo zwaar weegt als het belang van de dader. Dat er geen sprake is van handjeklap in achterkamertjes. Dat er op termijn geld bespaard kan worden. Etc. Kom ook met een andere naam. Mediation (is dat iets met meditatie?), de naam heeft zijn beste tijd gehad. Zoiets als Crime Damage Control klinkt in ieder geval al wat steviger. Genoeg mogelijkheden (denk ook aan de afkorting, daar is nu iets mis mee). Professionals in de strafrechtketen en andere ervaringsdeskundigen zijn al overtuigd, nu de rest nog.

Een heftige strafzaak, een geslaagde mediation ... van alle kanten belicht

Op een zomernacht in 2017 wordt een verdachte aangehouden voor poging tot moord dan wel poging tot doodslag op zijn partner.

Wat is er gebeurd: Bij vermoeden dat zijn echtgenote vreemdgaat, gaat verdachte naar het café om de pijn weg te drinken. Hij komt 's nachts thuis, zet zijn slapende vrouw een mes op haar keel, geeft haar kopstoten en verwijt haar dat zij vreemd is gegaan. Zijn vrouw ontkent dat, maar hij blijft doorgaan. Uiteindelijk glipt zij 's ochtends weg, belt haar werkgever, die haar en de kinderen ophaalt en haar naar het ziekenhuis brengt.

Officier van justitie N.T.R.M. Franken

Vanwege de ernst van het feit zit verdachte tot aan de inhoudelijke zitting in november 2017 in voorlopige hechtenis. Zijn vrouw geeft al direct aan van hem te willen scheiden, maar mede in het belang van de (omgang met de) twee kinderen is er een mediation traject opgestart. Niet in plaats van een strafrechtelijke vervolging, maar om daarnaast op een professionele wijze een regeling te kunnen treffen voor de toekomst. En dat heeft in deze zaak veel betekenis gehad. Ten eerste omdat de verstandhouding tussen beiden aanzienlijk verbeterd is op het moment dat de inhoudelijke behandeling van de zaak begint. Ten tweede omdat er duidelijke afspraken zijn over hoe nu verder. Dat, in combinatie met de meewerkende houding van verdachte in het strafproces en ten aanzien van het persoonlijkheidsonderzoek, heeft uiteindelijk opgeleverd dat verdachte nauwelijks langer vast heeft gezeten dan de duur van zijn voorarrest, met wel nog een flink voorwaardelijk deel en een groot aantal voorwaarden daarbij.

Deze zaak laat zien dat, ook als van begin af aan volstrekt duidelijk is dat mediation niet in plaats zal komen van een strafvervolging, dit wel degelijk grote meerwaarde kan hebben voor het verloop van de zaak.

Zeker in gevallen waarin mensen ondanks een scheiding toch door hun kinderen aan elkaar verbonden blijven is het, ook om het risico op herhaling te verkleinen, van groot belang dat zij op een goede manier in contact met elkaar kunnen blijven. Door het mediation traject zijn al voor de inhoudelijke behandeling van de strafzaak veel zorgen op dit vlak weggenomen. Uiteindelijk blijken alle partijen bij de mediation gebaat. De verdachte omdat de positieve uitkomst meegewogen is in de hoogte van de straf, het slachtoffer omdat zij dankzij het gesprek en de gemaakte afspraken haar angst voor haar man kwijt is, en de officier van justitie en de rechtbank doordat de zorgen over het gevaar voor herhaling zijn afgenomen.

Mediators M. Uitslag en K. Roelofs

In het intakegesprek op het mediationbureau geeft het slachtoffer aan dat zij geen contact met verdachte heeft en het gevoel heeft dat dit ook niet mag. De verdachte zit in een Huis van Bewaring en het slachtoffer woont met de kinderen in een safehouse. Hulpverleners en mensen in haar omgeving raden haar af om contact met haar man op te nemen. Zij vertelt dat zij zich afgesneden voelt van haar echtgenoot. Lang waren zij ongeveer dag en nacht samen en dan ineens niets ...

geen enkel contact, terwijl zij zoveel te vragen en te zeggen heeft. Zij zegt dat ze niet dit laatste beeld wat ze nu van hem heeft voor ogen wil blijven houden. Ook wil zij excuses maken voor wat zij heeft bijgedragen aan de escalatie. Maar zij is niet verantwoordelijk voor wat hij haar heeft aangedaan en zij ziet in dat zij niet meer kunnen samenleven.

Verdachte wil graag met zijn echtgenote praten. Hij wil weten hoe het met haar gaat en zijn spijt betuigen voor wat hij haar heeft aangedaan. Hij wil samen met haar de echtscheiding regelen en een goede omgangsregeling voor de kinderen afspreken. Hij schaamt zich voor wat hij heeft gedaan en herkent zichzelf niet in het delict. Hij neemt de volle verantwoordelijkheid, maar geeft ook aan dat het hem pijn heeft gedaan dat zij met een ander in de weer was en tegenover hem deed alsof er niets speelde.

Het gezamenlijke gesprek begint moeizaam, maar gaandeweg worden ze allebei wat opener. Ze praten over de gebeurtenissen van die nacht en hoe zij die beiden beleefd hebben. Het is intens verdrietig. Het wordt duidelijk dat ze allebei graag de tijd terug zouden willen draaien, maar tegelijkertijd erkennen ze dat dit onmogelijk is en dat ze hier beiden, op hun eigen manier, mee moeten leren leven. Aan het eind van het gesprek zeggen beiden dat zij denken dat zij door de mediation beter verder kunnen met hun levens.

Reclasseringswerker E. le Mair

Verdachte erkent zijn aandeel en is van mening dat dit nooit had mogen gebeuren. Hij heeft spijt en realiseert zich tegelijkertijd dat zijn huwelijk eindig is, na dit ernstige incident. Dit is een heel reële en eerlijke houding.

De mediation heeft onder andere opgeleverd dat er afspraken zijn gemaakt over hoe slachtoffer en verdachte contact met elkaar kunnen hebben na detentie. Daarna is het vanuit de reclassering mogelijk om echt op maat een aantal bijzondere voorwaarden te adviseren, zoals de specifieke vorm van het contactverbod.

Zaakscoördinator E. Keijzer

Mediation kan van grote meerwaarde zijn, niet alleen op de korte- maar des te meer op de lange termijn. Zowel dader als slachtoffer moeten beiden verder met hun leven. Mediation kan ertoe bijdragen dat partijen zich weer op de toekomst kunnen richten. Enkel afstraffen biedt niet in alle gevallen een oplossing voor de achterliggende problematiek. Als zaakscoördinator onderhoud ik vanuit het Openbaar Ministerie het contact met het slachtoffer en informeer haar over het verloop van de strafzaak. Als het verzoek voor mediation komt, voelt het slachtoffer daar niet meteen veel voor, omdat de impact van de gebeurtenissen groot is. Het is heel goed dat er toch een mediationstraject tot stand komt, vooral omdat er ook kinderen in het spel zijn en tijdens mediation voor de langere termijn goede afspraken met elkaar gemaakt kunnen worden. Door alle betrokken professionals is echt maatwerk geleverd. Mediation is in deze zaak een gouden greep.

Advocaat J.P.A. Van Schaik

De houding van het slachtoffer die geen aangifte wil doen van het ernstige geweld dat haar is toegebracht en het gegeven dat de verdachte erg geschrokken is van de foto's met sporen van het geweld en hij zich daar niets van kan herinneren en oprecht berouw lijkt te hebben, zijn aanleiding voor het verzoek tot mediation. Daarnaast zijn er jonge kinderen in het spel en zijn beide partijen zich er van bewust dat ze door die kinderen nog met elkaar te maken zullen hebben.

De meerwaarde van mediation in een strafzaak zit in het feit dat als het slaagt, ook in geval van een eventuele strafoplegging door de strafrechter, deze straf sneller door de veroordeelde zal worden geaccepteerd en als rechtvaardig wordt beschouwd. De advocaat heeft het idee dat dit het gevaar op herhaling vermindert.

De voorzitter van de meervoudige strafkamer

Al voor de eerste nog niet-inhoudelijke zitting bij de meervoudige strafkamer wordt door de advocaat van verdachte gevraagd de zaak te verwijzen voor mediation. De officier van justitie verzet zich niet. De rechters in deze zaak hebben nooit eerder een zaak met zulke ernstige strafbare feiten verwezen voor mediation. Ze gaan daarom eerst in gesprek met de mediation-functionaris van de Rechtbank en brengen de praktische uitvoerbaarheid en tijdsplanning in kaart. Op basis daarvan besluiten ze – gelet ook op de houding van het slachtoffer in deze strafzaak – om de zaak inderdaad voor mediation te verwijzen.

Het slachtoffer wil geen aangifte doen, maar wil vooral dat de verdachte hulp krijgt.

Nog voor de inhoudelijke strafzitting is een vaststellings-overeenkomst tussen verdachte en het slachtoffer gesloten en deze maakt onderdeel uit van het dossier. Tijdens de inhoudelijke behandeling is het slachtoffer ook in de rechtszaal aanwezig.

De uiteindelijk bewezenverklarde poging doodslag is een zodanig ernstig feit, dat niet kan worden volstaan met een andere straf dan een (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Bij het bepalen van de duur hiervan en bij het formuleren van de bijzondere voorwaarden

heeft de rechtbank rekening gehouden met de schuld-bewuste houding van verdachte, die onder meer tot uitdrukking komt in het sluiten van de vaststellings-overeenkomst.

De uitspraak

De rechtbank spreekt van een bijzonder schokkend en ernstig feit en neemt dit verdachte bijzonder kwalijk. Hoewel verdachte zegt zich niets te kunnen herinneren van wat er is gebeurd, acht de rechtbank bewezen dat hij zijn echtgenote in haar slaap heeft geprobeerd te doden.

Bij haar beslissing houdt de rechtbank rekening met het lege strafblad van verdachte, de opgemaakte rapportages en de vaststellingsovereenkomst van de mediation. Het slachtoffer verklaart dat verdachte niet eerder agressief of gewelddadig is geweest. Ook komt er verder geen gewelddadig beeld van verdachte naar voren. Verder ziet de rechtbank dat de verdachte oprecht berouw en schuldbesef toont.

Gelet op de feiten en omstandigheden legt de rechtbank aan de verdachte een gedeeltelijk voorwaardelijke gevangenisstraf op, met als bijzondere voorwaarden:

- een contactverbod met zijn partner, waarbij toegevoegd wordt naar contactherstel, maar face-to-face gesprekken alleen plaatsvinden in het bijzijn van een professionele derde partij, en met uitzondering van telefonisch contact tussen verdachte en zijn partner;
- meewerken aan ambulante forensische behandeling;
- meewerken aan schuldhulpverlening.

Verkeerszaken uit Den Bosch

Bijzonder bij rechtbank Oost-Brabant is dat de mediationfunctionarissen zelf bij het Openbaar Ministerie verkeerszaken mogen selecteren op geschiktheid voor mediation.

Eerst beoordeelt een parketsecretaris bij het OM welke verkeerszaken worden aangemerkt als art.5 en 6 WWw-zaken. Daarna screent een mediationfunctionaris van Bureau Mediation (BM) die geselecteerde zaken op geschiktheid voor mediation, en wordt een mediation-aanbod gedaan.

In beginsel lenen alle verkeerszaken zich, met uitzondering van zaken waarbij de verdachte veel alcohol of drugs heeft gebruikt, als verdachte vaker ernstige verkeersongelukken heeft veroorzaakt, of als verdachte ontkent dat er een fout is gemaakt. Ook zaken waaruit blijkt dat er al goed contact is tussen verdachte en slachtoffer worden niet uitgezocht.

Elke zaak wordt zorgvuldig beoordeeld.

Vanaf maart 2017 is in 25 WWw-zaken een mediation-aanbod gedaan. In 18 zaken is door (een van de) partijen het mediationaanbod niet geaccepteerd. In 7 zaken is mediation gestart. In 6 van die zaken is volledige overeenstemming bereikt en 1 zaak is nog in onderzoek. Ook al voelen niet alle partijen voor mediation, daar waar het wel ingezet kan worden, wordt het traject vrijwel altijd afgerond met een bijeenkomst en een zinvol gesprek.

Wegenverkeerswet (WWw), hoofdstuk 2:verkeersgedrag

Artikel 5 Het is een ieder verboden zich zodanig te gedragen dat gevaar op de weg wordt veroorzaakt of kan worden veroorzaakt of dat het verkeer op de weg wordt gehinderd of kan worden gehinderd.

Artikel 6 Het is een ieder die aan het verkeer deelneemt verboden zich zodanig te gedragen dat een aan zijn schuld te wijten verkeersongeval plaatsvindt waardoor een ander wordt gedood of waardoor een ander zwaar lichamelijk letsel wordt toegebracht of zodanig lichamelijk letsel dat daaruit tijdelijke ziekte of verhindering in de uitoefening van de normale bezigheden ontstaat.

WAKKER WORDEN IN EEN AIRBAG

Ook bij heftige verkeersongevallen kan mediation een belangrijke rol vervullen. In deze zaak heeft de veroorzaker zelf al vrij snel na het ongeluk een eerste initiatief genomen en een gesprek georganiseerd met de betrokkenen. Het duurt vervolgens een tijd voordat de zaak bij de officier van justitie terechtkomt. Uit de stukken blijkt dat veroorzaker en slachtoffer beide behoefte hebben aan een gesprek 'omdat het misschien de ander kan helpen'. De ovj besluit daarom de zaak toch te verwijzen naar mediation.

Paul en Helena* hebben tijdens het gesprek tegen elkaar verteld hoe zij het ongeluk hebben beleefd en wat zij zich herinneren. Allebei missen ze een deel.

Het was een dinsdagavond eind september. Paul reed in zijn Volvo van zijn werk naar huis. Hij had de hele dag vergaderd en niet in de gaten hoe moe hij was. Hij werkte op dat moment op twee verschillende locaties, gelegen op anderhalf uur rijden van elkaar en was in de afrondingsfase van zijn studie die hij naast zijn werk volgde. Het was rond half 6 en er hing een laag zonnetje. Hij herinnert zich dat hij in een flauwe lange bocht reed. Het volgende moment was er een klap, airbags, verwarring, gevolgd door nóg een klap, dit keer van de zijkant. Wat in de tussentijd is gebeurd, weet hij niet. Hij is alles kwijt en werd 'wakker' in de airbag. Hij kan zich herinneren dat hij een traumahelikopter hoorde en dat hij dacht 'wat gebeurt hier?' Hij had niet in de gaten dat hij de veroorzaker was. Achteraf besepte hij dat hij waarschijnlijk in slaap gevallen was achter het stuur. Paul heeft Helena horen roepen: "Help, help, help". Hij was zelf ook aan het roepen en volslagen in paniek. Hij dacht dat hij iemand had doodgereden.

Helena reed in haar auto op de tweede dag van haar nieuwe werk naar huis over de provinciale weg. Ze had een andere route gekozen dan de dag ervoor om te kijken of deze sneller was. Ze reed rustig achter een gele vrachtwagen aan. Ze zag dat een tegemoet-

komende auto langzaam maar zeker over de middenberm reed, eerst over de eerste doorgetrokken streep, daarna over de tweede doorgetrokken streep. Zij zag dat de auto van Paul tegen de voorband van de vrachtwagen stootte en daarna tollend op haar afkwam. Het volgende moment stond zij stil in de berm. Allebei moesten ze door de brandweer uit hun auto's worden gezaagd. Ook Helena dacht dat Paul het niet overleefd had. Hij zat nog in de auto toen zij als eerste met de ambulance vertrok. Zijn auto was zeer zwaar beschadigd en het motorblok was er uit geslingerd.

Allebei herinneren ze zich dat ze in het ziekenhuis op de Eerste Hulp steeds maar via de verpleging naar elkaar vroegen. Uiteindelijk heeft Paul via de verpleging een briefje met zijn telefoonnummer en beterschap aan Helena gegeven. Paul heeft Helena's telefoonnummer later van de politie gekregen.

Paul is na onderzoek uit het ziekenhuis ontslagen. Voor Helena waren de fysieke gevolgen van het ongeval zeer ernstig. Zij was ten tijde van het ongeval 2 maanden zwanger. Haar eerste zorg was dat zij haar kindje niet zou verliezen. Zij heeft hierover uitgebreid verteld tijdens het mediationgesprek. Gelukkig is in januari 2018, zeven maanden na het ongeluk, haar dochter in goede gezondheid geboren.

Er waren nog twee andere auto's en de vrachtwagen bij het ongeval betrokken. Paul heeft de namen en adressen van alle bestuurders achterhaald en meteen bloemen en een kaart gestuurd met beterschap en excuses.

Ongeveer zes weken later heeft hij zelf een gesprek georganiseerd waar iedereen elkaar heeft ontmoet en ze onder elkaar over het ongeval en de impact ervan hebben gesproken. Het was voor alle deelnemers goed om elkaars verhaal te horen. Paul heeft excuses gemaakt en voor iedereen was het op dat moment goed om het daarbij te laten.

VERVOLG

Daarna is er geen contact geweest tussen Paul en Helena, behalve toen Helena's dochter is geboren en Paul een geboortekaartje heeft ontvangen en hij een felicitatie heeft teruggestuurd. Paul ging er van uit dat het goed ging met Helena.

Helena heeft over de periode na het ongeluk verteld. Zij heeft een poos gerevalideerd, maar is nog niet volledig hersteld, waardoor zij moet leven met – misschien blijvende – fysieke beperkingen en gevolgen voor haar verdere leven. Voor Helena is het belangrijk dat zij altijd met Paul in contact kan komen als dat nodig is. Zij heeft – nog niet zolang geleden – Paul een mail gestuurd om te informeren hoe het met hem gaat. Paul schrok erg toen hij hoorde dat het met Helena niet goed gaat en dat zij nog steeds vooral fysieke gevolgen heeft van het ongeluk. Helena heeft uitgebreid tijdens het gesprek verteld waar zij nog last van heeft en welke onderzoeken zij binnenkort bij de neuroloog kan verwachten, in de hoop dat er duidelijkheid komt en behandeling mogelijk is.

Helena vertelt ook over haar gevoelens, zij is heen en weer geslingerd tussen boosheid, wanhoop en blijheid, dat laatste omdat zij een gezonde dochter heeft gekregen en omdat ze nog leeft. Enkele maanden geleden was zij ineens heel erg boos. Als Paul op dat moment voor haar had gestaan zou zij hem de huid vol hebben gescholden. Al was ze vooral boos op de situatie.

Helena heeft na het ongeluk in de auto lang niet op de passagiersstoel kunnen zitten uit angst dat ze het stuur zou grijpen. Uit zelfbescherming en voor hun eigen veiligheid, ging zij op de achterbank zitten. Met hulp van een psycholoog en na EMDR-therapie durft zij nu weer voorin te zitten en kleine stukjes ook weer zelf te rijden.

Paul moest direct na het ongeluk zelf van de politie weer achter het stuur. Het ongeluk heeft hem wel veranderd.

Sinds het ongeluk wil hij geen verre afstanden meer rijden, voor werk, of voor vakantie. Ook de vrouw van Paul en de man van Helena hebben verteld hoe zij van het ongeluk op de hoogte zijn gebracht en hoe groot de impact op hen en hun drie kinderen is (geweest).

Ook de vrouw van Paul en de man van Helena hebben verteld hoe zij van het ongeluk op de hoogte zijn gebracht en hoe groot de impact op hen en hun drie kinderen is (geweest).

Helena ziet Paul niet zozeer als dader maar als tegenligger. Dat zij op deze manier over Paul denkt en hem niets kwalijk neemt, heeft vooral te maken met de oorzaak van het ongeval; hij is waarschijnlijk in slaap gevallen tijdens het rijden.

Helena vertelt dat zij het ongeval zelf heeft geaccepteerd. De lichamelijke klachten als gevolg van het ongeval heeft zij nog niet geaccepteerd. Paul heeft al in het ziekenhuis en daarna zijn excuses aangeboden en biedt tijdens het gesprek nog eens zijn excuses aan. Hij is Helena heel dankbaar dat zij hem niets kwalijk neemt en wil haar daarvoor nogmaals bedanken, ook voor haar opstelling nu en na het ongeval. Helena wil graag Pauls excuses nogmaals aannemen. De echtgenoot van Helena spreekt uit dat voor hem geldt dat Paul het ongeluk niet met opzet heeft veroorzaakt en dat het iedereen had kunnen overkomen.

Voor Helena is het belangrijk dat zij met Paul in contact kan blijven komen in de toekomst – via mail of bellen – en om te weten dat Paul voor haar klaarstaat, als dat nodig is. Ze spreken af dat dit altijd kan.

Het gesprek heeft hen beiden en de echtgenoten goed gedaan en hen geholpen bij de verwerking en om weer verder te kunnen.

De schadeafwikkeling hebben ze overgelaten aan de verzekeringsmaatschappijen.

Naschrift:

Paul is gedagvaard. Er is nog geen zittingsdatum bekend.

* Paul en Helena zijn niet de werkelijke namen

INTERVIEW MET **SUZAN HEIJ**, OFFICIER VAN JUSTITIE EN PORTEFEUILLEHOUDER
ZWARE VERKEERSONGEVALLLEN OP HET ARRONDISEMENTSPARKET NOORD-HOLLAND

Selectie art.5 en 6-WVw-zaken in Noord-Holland

Wie selecteert de zaken voor mediation?

“Dat doe ik zelf. Samen met twee senior zaaksbeoordelaars beoordelen we alle zware verkeerszaken op geschiktheid voor mediation. Het gaat dan om artikel 5 of 6 WVw-zaken waarbij sprake is van zwaar lichamelijk letsel of dodelijke afloop.”

Welke zaken vinden jullie op voorhand geschikt, welke vallen op voorhand af?

“Eigenlijk in elke zaak wordt een inschatting gemaakt of veroorzaker en slachtoffer met elkaar in contact willen. We sluiten op voorhand in elk geval geen zaken uit. Soms heeft de politie of de advocaat van de verdachte al laten weten dat er bij betrokkene behoefte is aan contact met het slachtoffer of de nabestaanden”.

Hoe gaat dat benaderen in zijn werk?

“Op het moment dat de vraag, of een slachtoffer open staat voor een mediation traject, tijdens een slachtoffergesprek wordt gesteld, is min of meer duidelijk wat het onderzoek heeft opgeleverd en welke richting ik met de strafrechtelijke beoordeling op ga. Het slachtoffer wordt ook voorbereid op de kans dat de verdachte niet wil meewerken aan mediation. Alleen als duidelijk is dat het slachtoffer echt niet met de verdachte in gesprek wil, wordt de vraag achterwege gelaten.”

Wat kan mediation bijdragen?

“In veel verkeerszaken vinden verdachten het vreselijk wat er is gebeurd. Maar dat betekent niet automatisch

dat zij zich ook verantwoordelijk voelen. Ook bij slachtoffers spelen verschillende emoties, van wraakgevoelens, woede en onbegrip tot vergevingsgezindheid, en alles wat daar tussen zit. Vaak ook verdriet en heel veel vragen over het waarom. Een slachtoffer dat erg boos is, wil meestal geen mediation. Maar als er veel vragen zijn kan mediation echt iets toevoegen aan de verwerking. Bij zowel slachtoffer als veroorzaker. Dit betekent niet dat ze het eens moeten worden, of begrip voor elkaar moeten hebben. Ze kunnen nog steeds ieder op hun eigen manier tegen het gebeuren aankijken. Bovendien kunnen tijdens mediation ook afspraken over schadevergoeding worden gemaakt, hoewel dat in dergelijke zaken ook vaak al door verzekeringsmaatschappijen wordt opgepakt.”

Hoe werk je samen met het mediationbureau van de rechtbank?

“Zodra duidelijk is dat betrokkenen open staan voor mediation wordt de zaak schriftelijk aangemeld bij het mediationbureau. Die samenwerking met het mediationbureau verloopt vlot dankzij directe contacten. De mediationfunctionaris neemt in zaken die zijn aangemeld contact op met betrokkenen, en als beiden nog steeds instemmen wordt mediation georganiseerd.”

Hoe weegt mediation mee in je uiteindelijke beslissing?

“Als het slachtoffer mediation wil, maar de verdachte niet, heeft dat geen gevolgen voor mijn beslissing. Dan wordt de vervolgingsbeslissing genomen die anders ook genomen zou zijn. Indien wel mediation heeft plaatsgevonden, dan neem ik de uitkomst van de mediation mee in mijn vervolgingsbeslissing. Of ik na een succesvolle mediation alsnog vervolg, hangt af van de ernst van de zaak en het maatschappelijk

belang. Als beide partijen nadrukkelijk in de vaststellingsovereenkomst de wens meegeven om niet verder te vervolgen, wordt ook altijd nog naar het algemeen belang gekeken. Wanneer dat minder zwaar weegt kán een beleidssepot volgen. Bij een hoge mate van juridische schuld, als er zeer

onvoorzichtig is gereden of wanneer onverantwoorde risico's zijn genomen, kan een officier besluiten om tóch te vervolgen om hiermee te laten zien dat zulk gedrag niet zomaar ongestraft blijft. In laatstgenoemde zaken gaat mediation overigens minder vaak door omdat het slachtoffer dat dan niet wenst.”

MEDIATOR AAN HET WOORD

MARLÈNE PANIS

Specifiek aan WvW-zaken, vooral met dodelijke afloop of als er zwaar lichamelijk letsel is, is dat de verdachte zich meestal enorm schuldig voelt en alles wil doen om het leed bij nabestaande of slachtoffers te verzachten.

Anders dan in andere strafzaken ‘overkomt’ een verkeersongeval zowel slachtoffer als veroorzaker; één moment van onoplettendheid of een kleine fout kan ingrijpende gevolgen hebben.

Zowel slachtoffers/nabestaanden als veroorzakers hebben er behoefte aan om hun verhaal te vertellen, over de toedracht van het ongeval, maar ook over de gevolgen voor zichzelf en hun omgeving. Mensen hebben ook behoefte aan duidelijkheid over wat er precies is gebeurd. Vaak weten ze zich niet alles meer te herinneren, ook al waren ze er zelf bij. Ze willen de film compleet hebben. Een gesprek kan opheldering geven. In een gezamenlijk gesprek is er gelegenheid om vragen te stellen en antwoorden te krijgen.

Belangrijk bij verkeerszaken is dat de veroorzaker zo eerlijk mogelijk is over wat er precies is gebeurd. Als veroorzaker zich het ongeval of de aanleiding niet meer kan herinneren, of er niets over wil vertellen, bemoeilijkt dit de verwerking door slachtoffers of nabestaanden. Als de veroorzaker eerlijk is, zonder voorbehoud excuses aanbiedt, een open houding heeft naar slachtoffer of nabestaanden en de bereidheid heeft zo goed mogelijk antwoord te geven op vragen, draagt dit bij aan de verwerking en blijkt soms zelfs vergeving mogelijk.

Voor de veroorzaker kan een confrontatie met het slachtoffer rust geven en bijdragen aan herstel. Waar dat herstel uit bestaat of wat daarvoor nodig is, is voor iedereen anders.

In ieder geval in het voorbereidend gesprek krijgt ook de veroorzaker de gelegenheid om zijn of haar verhaal te vertellen en is er ruimte voor zijn of haar emoties. Hij of zij voelt zich namelijk meestal enorm schuldig en vindt ook vaak dat hij geen recht heeft op verdriet, of begrip van het slachtoffer of de omgeving. Daar komt bij dat de veroorzaker vaak erg schrikt als hij hoort dat hij of zij in het strafrecht terecht komt. Ineens wordt hij als verdachte aange-merkt en verhoord.

Vaak komen partners of gezinsleden mee.

Ook zij hebben – ongevraagd – te maken gekregen met de gevolgen van het ongeval. Vaak wordt de schadeafwikkeling deels door de verzekeringsmaatschappijen afgehandeld. Soms worden aanvullende afspraken gemaakt over ander vormen van schadevergoeding of compensatie.

Mediation in WvW zaken draagt **voor alle partijen** dan ook vooral bij aan herstel, verwerking en acceptatie van soms blijvende gevolgen van een verkeersongeval, zowel voor nabestaanden en slachtoffers als veroorzakers.

VOORBEELDEN VAN ALTERNATIEVE AFSPRAKEN VOOR COMPENSATIE VAN DE SCHADE

Tegenover geleden schade hoeft niet altijd een geldbedrag te staan. Soms is een alternatieve manier van compenseren betekenisvoller of heeft meer impact.

Tussen een slachtoffer en veroorzaker van ernstig verkeersongeval

Sinds de frontale aanrijding is het slachtoffer – bijna obsessief – bezig met kijken of andere verkeersdeelnemers niet tijdens het rijden met hun telefoon bezig zijn. Het valt haar op hoeveel mensen in de auto of op de fiets – jongeren vooral – op hun telefoon kijken. Zij zou heel graag willen dat jongeren zich bewust worden van de gevaren van gebruik van hun mobieltje in het verkeer. De veroorzaker werkt in het voortgezet onderwijs. Er zijn twee onderwijsprojecten waarin telefoongebruik in het verkeer kan worden besproken; In een verkeersproject voor eerste klassers (sommige leerlingen fietsen 20 kilometer van school naar huis) en in het project 'Mediawijsheid', waarin verstandig mediagebruik – waaronder gebruik van de mobiele telefoon – wordt behandeld. Gebruik van de mobiele telefoon in het verkeer, zoals de gevaren van WhatsApp-en op de fiets worden in die les besproken. De veroorzaker belooft die lessen in te voeren. Het slachtoffer is blij met deze afspraak, het geeft haar het idee dat haar ongeval 'nog ergens goed voor is geweest'.

Na een mishandeling wil het slachtoffer dat verdachte vrijwilligerswerk gaat doen om te laten zien dat het slachtoffer echt spijt heeft van het gebeurde. Verdachte accepteert dit en heeft 80 uur vrijwilligerswerk gedaan.

In een verkeerszaak waarbij een jong gezin heel ernstig letsel heeft, opgelopen, is in de mediation afgesproken dat de verdachte het gezin fysiek gaat ondersteunen door hen te helpen met zwaardere klussen in en rond het huis.

Tussen een minderjarige meisje die slachtoffer werd van sexting en de minderjarige verdachte

Een 16-jarige jongen heeft een 12-jarig meisje verleid om seksuele handelingen te verrichten, deze te filmen en te fotograferen en naar hem te sturen. Deze beelden heeft hij rondgestuurd, waarna ze nog verder zijn gedeeld. Sindsdien heeft het meisje een negatief zelfbeeld.

De verdachte had daar geen idee van en schrok enorm. Hij maakt haar tijdens het mediationgesprek duidelijk dat zij geen verantwoordelijkheid draagt voor wat er mis is gegaan, en dat dit volledig bij hem ligt. Naast oprechte excuses biedt hij aan om iedereen te benaderen die het meisje voor slet heeft uitgemaakt, om te vertellen dat zij geen enkele schuld draagt voor de opnames (hij had haar immers verleid en aange-moedigd), of voor het doorsturen in zijn vriendengroep.

Tussen een oudere dame en twee jonge overvallers

Een oudere dame is slachtoffer van een beroving in het park. De reden dat zij instemt met mediation is om antwoord op de vraag te krijgen of zij willekeurig slachtoffer is geworden of dat de overvallers het specifiek op haar gemunt hadden. Daarbij heeft de overval haar ernstig beperkt in haar bewegingsvrijheid. Zij is sindsdien bang op straat, in haar buurt en in het park. Uit het gesprek blijkt dat zij willekeurig slachtoffer is geworden. In mediation wordt afgesproken dat de overvallers twee jaar niet meer in het park en in het stadsdeel komen waar de mevrouw woont. Dit geeft de mevrouw rust en wat van haar bewegingsvrijheid terug.

Contactgegevens

Rechtbank Amsterdam:

Mediationbureau.rb.amsterdam@rechtspraak.nl

Gerechtshof Amsterdam:

mediation.hof.amsterdam@rechtspraak.nl

Rechtbank Den Haag:

mediation.rb.denhaag@rechtspraak.nl

Gerechtshof Den Haag:

mediation.hof.denhaag@rechtspraak.nl

**Rechtbank Gelderland, locatie Arnhem en
Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, locatie Arnhem:**

mediation.rb-gel.arnhem@rechtspraak.nl

Rechtbank Gelderland, locatie Zutphen:

mediationbureau.zutphen@rechtspraak.nl

Rechtbank Limburg, locatie Maastricht:

mediation.rb-lim.maastricht@rechtspraak.nl

Rechtbank Limburg, locatie Roermond

mediation.rb-lim.roermond@rechtspraak.nl

**Rechtbank Midden-Nederland, locaties Utrecht,
Almere en Lelystad:**

mediationinstrafzaken.RB-MNL@rechtspraak.nl

**Rechtbank Noord-Holland, locaties Haarlem
en Alkmaar:**

mediationbureau.rb-nho@rechtspraak.nl

**Rechtbank Noord-Nederland, locaties Groningen,
Assen en Leeuwarden:**

mediation.rb.groningen@rechtspraak.nl

Rechtbank Oost-Brabant en Gerechtshof Den Bosch:

mediation.denbosch@rechtspraak.nl

Rechtbank Overijssel, locaties Almelo en Zwolle:

mediation.rb-ove.zwolle@rechtspraak.nl

Rechtbank Rotterdam, locatie Rotterdam:

mediationbureau.rotterdam@rechtspraak.nl

Rechtbank Rotterdam, locatie Dordrecht:

mediationbureau.rb.dordrecht@rechtspraak.nl

**Rechtbank Zeeland-West-Brabant,
locaties Breda en Middelburg:**

mediation.breda.zwb@rechtspraak.nl

BINNENKORT VERWACHT:

Voorstel van Wet strekkende tot invoering van herstelrechtvoorzieningen in het Wetboek van Strafvordering, opgesteld op initiatief van en door burgers. Opstellers/auteurs zijn: Jacques Claessen, John Blad, Gert Jan Slump, Anneke van Hoek, Annemieke Wolthuis en Theo de Roos.

Op 25 mei 2018 zijn de nieuwe privacyregels ingegaan, ook voor de Rechtspraak. Wij willen u graag op de hoogte blijven houden van het laatste nieuws over mediation in strafzaken. Als u dit Infoblad echter niet meer wilt ontvangen, dan kunt u zich altijd afmelden via infodesk-mediation@rechtspraak.nl. Meer informatie over het privacybeleid van de Rechtspraak kunt u lezen op rechtspraak.nl/privacy.